СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК. — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 79. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 6. квітня 1931. VOL. XXXIX. No. 79. Jersey City, N. J., Monday, April 6, 1931. THREE CENTS.

ТРЕБА ЖДАТИ ДО ОСЕНИ НА ЗВОРОТ ДО КРАЩОГО

ВАШИНҐТОН. — Американська Федерація Праці подає у своїм господарськім звіті за квітень, що бизнесова депресія вже осягнула свій вершок, та що можна надіятися допрва тепер поправи. Та дійсну зміну буде можна пізнати допрва в осени.

Але й тої зміни не буде, коли будуть вкорочування заробітні платні. Федерація доказує, що нема найменшої причини для таких вкорочувань, бо ціни на товари впали в 1930 р. тільки на 11%. Масова продукція є залежна від масових закупів, а їх не буде, коли платні будуть зменшені.

РЕКЕТІРИ ЗБИРАЮТЬ МІЛЯРДИ ДОЛЯРІВ.

НЮ ЙОРК. — До Ню Йорку прибули з Шикаго податкові аґенти, які вишукуватимуть бутлеґерів, хабарників, пачкарів і ґенґстерів, котрі не платили податків від своїх величезних доходів.

Стейтова кримінальна комісія подає у своїм звіті до леґіслятури, що один тільки Ню Йорк платить річно ріжного роду рекетірам $200,000,Т00. А цілий край оплачується перед тими бандитами річно сумою, яка доходить до $18,000,000,000.

ЗАВВАЖИЛИ ОБОРОТ ЕЛЄКТРОНІВ.

ПАСАДЕНА (Каліфорнія). — Д-р Джесі В. М. ді Монд, професор Каліфорнійського Технологічного Інституту, заявив на зборах „Астрономі енд Физикс Клоб", що він завважив рух електронів у твердих металях. Він показував відповідні фотоґрафії. Електрони крутяться зі скорістю 1,896 до 90,000 миль на секунду.

ПОКИДАЮТЬ МАНАҐВУ.

МАНАҐВА (Нікараґва). — Хто може, цей втікає з міста. Яких 200 Американців, головно жінки і діти, покинули місце траґедії і відлетіли літаками до пристані Коринту, щоби звідтам відплисти на американських воєнних кораблях до Злучених Держав.

Місто далі горить, а сильний вітер не дає вгасити вогню. Між руїнами є вже повно ріжних бандитів, які шукають за грішми. Кого зловлять при грабунку, того розстрілюють.

ЗАСУДИЛИ ВБИВНИКІВ ЛІНҐЛІЯ.

ШИКАҐО. — 27 годин радили присяжні судді, заки погодилися щодо вироку над Ліо В. Бродерсом, обжалованим за вбивство Альфреда Дж. Лінґлі, репортера „Ди Шикаґо Трибюн". Аж за 24 голосованням признано Бродерса винним, і засуджено його на 14 літ тюрми. Один присяжний суддя домагався цілковитого звільнення, а інші кари смерти. Вирок був вислідом компромісу між обома крайностями.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПРОШУЄ МОЛОДОГО ГЕРОЯ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер запросив до себе в гості 13-літнього Браєна Унтідта, молодого героя траґедії, яка сталася в Колорадо близько місцевости Тавнер, де снігови засипала снігом бос зі шкільними дітьми.

Наслідком цеї траґедії загинули 5 дітей і шофер, а 17 дітей лежать досі в шпиталі й вилічуються з відмороження. Між тими, що є в шпиталі, є Браєн Унтідт, котрого знайшли непритомного, коли прийшли з ратунком.

Діти мерзли в босі 36 годин і за той час малий Унтідт був їх опікуном, особливо від того часу, коли замерз шофер. Унтідт взивав діти до руханки, боксувався з ними, щоби збільшити в їх тілах круження крови і поскидав з себе все одіння та понакривав ним своїх слабших товаришів, поки сам не звалився на землю, вичерпаний з сил. Оттого молодого героя запросив президент до себе в гості.

ПІДЕ БІЛЮН ДОЛЯРІВ НА ВЕТЕРАНСЬКИЙ БОНУС.

ВАШИНҐТОН. — Генерал Гайнс подає, що з тих аплікацій, які досі внесено з домаганням позичок на ветеранські бонуси, виходить, що вже треба буде видати на ту допомогу $820,000,000. Але кождого дня напливають свіжі домагання за аплікаціями. Тому треба надіятися, що ветеранські позички перейдуть один білюн долярів.

КЛОПОТИ ФАРМЕРА.

ВАШИНҐТОН. — Фармер Джан Вомака вислав конґресменови Конрадови Дж. Сельвиґови, републиканцеви з Міннесоти, листа, в якім описує свої податкові тягарі. Він каже, що має заплатити титулом податку суму $306.54. Щоби дістати ту суму, він мусить продати 18 безрог і то 300-фунтових, або 1,300 бушлів ячменю, або 800 бушлів картофель, або 600 бушлів пшениці, або доїти 10 коров 9 місяців. Він каже, що за молоко від 5 коров може дістати потрібну суму, але мусить доїти ще других 5 коров, щоби було за що купити пашу для перших 5 коров і для тих других.

Фармер каже далі, що він є змушений відкуплювати фарму кождих 9 літ від „Кавнті Трежурер" і властиво не знає, чим він є. Дотого треба дочислити ще клопоти з податками від ґазоліни, авта, поновання, риболовлі й т. д., а тоді допрва можна зміркувати, як то живеться тепер фармерови.

ОТ ХТО ЗНУЩАВСЯ НАД УКРАЇНОЮ.

„Борба", що виходить під редакцією бувшого члена Виконавчого Комітету УССР, Бесідовського, оповідає в ч. 13—14, хто такий Балицький, той Балицький, що судив і вішав на Україні во славу московської окупації, а тепер є правою рукою Менжинського у Москві: „До революції він був погромщиком і чорносотенцем, студентом білопідкладочником, добре відомим у Донецькому басейні, в Бахмуті і Луганську, після революції він умудрився пролізти до партії, попасти на працю до ЧК й ҐПУ і зробити блискучу карієру. Коли про його минуле казали Сталінови, останній відповів: „Не має значіння; це — здатний жандармський генерал. Ми його використаємо". Про одно лише „Борба" забула написати, а саме про те, що всі її співробітники не так давно були помічниками Балицького, та що большевизм по самій своїй суті є партією пролаз і перелицьованих московських жандармів.

СМЕРТЬ СЛАВНОГО НІМЕЦЬКОГО КОМІКА.

Один з найбільших німецьких комиків, артист Отто Ройтер, помер у санаторії в Дісельдорфі на серцеву недугу. Підчас війни він був артистом віденських театрів і мав велику популярність.

ВБИЛИ ВЛОМНИКА.

В ночі 4-го березня ц. р. злодії вломилися до повітового суду в Бжеську і вкрали там 1,238 золотих. Опісля хотіли вломитися ще до „Залізничої Каси", але наслідком алярму дзвінків мусіли втікати. Злодіїв почали доганяти поліцаї. Один з бандитів стріляв до поліцаїв. Поліцаї убив вломника. При вбитому знайшли вкрадену готівку, револьвер та приряди до розбивання каси.

НАЙБОГАТШІ ЛЮДИ В ЕВРОПІ.

Найбогатший Німець, це — екскайзер Вільгельм II., якого маєток оцінюють на 537 міліонів золотих. За найбогатшого Француза вважають усі фабриканта перфум і пудру, Франсуа Коті. Він посідає маєток вартости 443 міліонів золотих. Найбогатший Югославянин називається Артур Драх, який має маєток вартости 688 міл. золотих.

І КОРОЛЕВИ КРАСИ МАЮТЬ КЛОПОТИ.

Королевою краси в Голяндії вибрали цього року Марію Левілед, уч. 8 гімн. кляси. Здавалось би, що ця ученица повинна бути щаслива, а тимчасом і вона має клопіт. На запрошення міжнародного жюрі вона виїхала автом до Парижа, щоби взяти участь у виборі „міс Европи". Королевою Европи її не вибрали, але Марія Левілед трошки підпила собі, забавлялась з хлопцями, і за те її, королеву краси Голяндії, викинули з гімназії.

ВКРАЛИ ПОВІСТЬ ОСЕНДОВСЬКОМУ.

Польському письменникови-подорожникови, проф. Осендовському, вкрали злодії з його помешкання два розділи рукопису нової повісти, а крім того ще і déякі річи, бо рідкі збірки, унікати, готівку і біжутерію.

ПРИСУД У СПРАВІ ВЛОМУ ДО ПОЛЬСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА В МОСКВІ.

Дня 11. березня народнім суді і в московськім слідчім уряді відбулася розправа проти вломника, що з 16. на 17. лютого старався вломитись до польського посольства в Москві. На лаві обвинувачених крім вломника Ковальчика (Петрова) засів і здогадний його спільник Михайловський (Піменов). Ковальчукови акт обвинувачення закидав влом задля грабежі, а Михайловському закидали, що дав Ковальчукови листарську теку з підробленими 4 телеграмами. Коли Ковальчук манипулював біля замку, Михайловський стояв на варті коло будинку. Ковальчук у суді постійно зазначував, що він звичайний неповправний злодій, караний 8 разів, до посольства прийшов задля крадежі. Дорогоцінностей та срібла в посольстві не брав, бо сподівався знайти вартніші річи. Михайловський заперечив, начеб дав Ковальчукови тіку і фальшованні телеграми. Він признає, що з фаху є кишеньковим злодієм, одначе мешкань не обкрадає. Джерела телеграм не вдалося в суді ствердити. Про авто ч. 1117 ствердили в суді з переслухання шофера та пасажира, що воно не мало нічого спільного з вломом.

Після 3-годинної наради проголосили присуд, на основі якого засудили Ковальчука та Михайловського по 2 роки вязниці, а після відсидження тієї кари, на заслання у далеку місцевість СРСР.

На розправі був виконуючий обовязки шефа польського відділу Наркомделу, Морстін, аташе польського посольства в Москві Забело та багато московських закордонних журналістів.

ПЕРЕРІЗАНИЙ ЗАЛІЗНИЦЕЮ.

На шляху Львів - Городок льокомотива переїхала коло 30-літнього мущину, перерізуючи його на двоє. При вбитому не знайшли ніяких документів.

КАРА ЗА НАМАГАНИЙ АТЕНТАТ НА О. САБОВА.

Свого часу подали ми, що на основі вердикту суддів присяглих в Ужгороді засуджено укінченого семинариста Тацина за намаганий замах на голову „общества Духновича", о. Сабова, на один рік вязниці, а п-ню Новаковську на 5 літ тюрми за намову до того атентату. На днях займався цією справою Найвищий Суд і підвищив Тацинцеви кару з одного до 3 літ тюрми, а присуд на п-ню Новаковську затвердив.

ПИШУТЬ БАГАТО, АЛЕ НЕМА ЩО ЧИТАТИ.

Селяни з Слободзії Раранча пишуть до черновецького „Часу", що жандармерія в їх селі працює дуже совісно. Коли когось обкрадуть або побють, то постерунковий зараз при ділі. Арештує виновників, списує з ними довгі протоколи й заходиться з ними дуже гостро. Але стільки й робить постерунковий, що пише, бо люди з Слободзії не читають ніколи в ґазетах про якийсь судовий процес, у якому говорилось би про промахи в Слободзії. Тому й не дивниця, коли селяни запитують тепер, чи то слободзійські акта пропадають у суді, чи таки в селі.

НАШІ ПОСЛИ В РУМУНСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ.

Посол д-р Орест Шкраба вніс до міністра внутрішніх справ запит у справі нападів румунської преси на український нарід, яка закидає йому нельояльність, а навіть ірендеру. Посол д-р Шкраба заявив, що український нарід льояльний і жадає тільки своїх прав.

Посол д-р Дутчак вніс інтерпеляцію в справі переслідування читалень і зажадав від міністра відповіди.

СКІЛЬКИ АНГЛІЯ ВИДАЄ НА АРМІЮ.

Військовий бюджет Англії на рік 1931 виносить 39,930,-000 фунтів стерлінґів, це є на 580 тисяч фунтів менше ніж у попереднім році. Стан армії виносить 148,000 осіб, окрім військ, які знаходяться в Індії. На потреби військового летунства призначено 18,100,000 фунт., це є на 250 тисяч більше ніж дотепер.

ДИТИНА НА СМІТТЮ.

В реальности при вул. Яховича ч. 24. у Львові служниця Ядвига Баштіна привела на світ дитину і вкинула її до скрині, де було сміття. Дитина почала голосно плакати і сторожиха дому, почувши плач, забрала немовля зі сміття та віддала поліції. Баштіну покищо відвезли до лічниці.

НЕ ВІЛЬНО ГОДУВАТИ ГОЛОДНИХ!

Дня 20. лютого ц. р. відбулася перед городським судом у Коломиї розправа проти кільканацятьох осіб, обвинувачених у тому, що допомагали матеріяльно політичним вязням, які сидять у місцевій вязниці, тим нібито допустилися проступку з §§ 295, 286, 287 карн. зак. Розправі проводив радн. Круль; боронили д-р А. Чайковський, д-р О. Коссак, д-р В. Мурович і д-р К. Трильовський. Всіх обвинувачених звільнено від вини і кари.

БУДОВА НОВИХ КОСТЕЛІВ.

У Ковлі на Волині будують великанський костел-памятник на спомин відбудови незалежности Польщі. Коштоpис того костела-памятника обчислено на один міліон золотих, з чого зібрано досі в краю і серед американських Поляків 675,-000 золотих. Поважну суму на костел дав також польський уряд. — У Львові біля личаківського двірця (на пеґаревій площі напроти Личаківського парку, дарований містом) має небавком станути новий величавий костел. Львівський маґістрат ухвалив уже виплачувати на його будову протягом 5 найближчих літ по 50,000 зол. що року. — В Чортківщині викінчено будову нового костела Ридодубах; позатим будують там костел у Джурині, а приступають до будови костела в Черкащині (для кількох кольоністів). — У Станиславівщині збудовано в останніх роках при визначній грошевій помочі польських офіціяльних чинників кілька костелів (в Кремидові, Одаях і ін), а тепер збирають фонди на будову костела для кільканацятьох латинників у селі Побережє. В самому місті Станиславові будують величезний костел на передмісті Гірка. Це буде вже 6-тий з черги костел у тому місті.

ПРОТИКОМУНІСТИЧНИЙ РУХ НА УКРАЇНІ

ПІДТВЕРДЖУЮТЬСЯ МАСОВІ АРЕШТИ УКРАЇНЦІВ. ВІДОЗВА УКРАЇНСЬКОГО РЕВОЛЮЦІЙНОГО КОМІТЕТУ.

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — Люди, котрі приїжджають з Одеси та з інших районів радянської України, повідомляють, що на Україні дійсно йдуть масові арешти Українців та серед червоної армії. Кажуть, що в Зіновевській Окрузі (частина Херсонщини) арештовано понад 2,000 осіб; в Одесі та в околицях понад 7,000. Арештованих поспішно вивозять на північ Московщини та на Сибір. В першім потязі було вивезено 50 арештованих старшин червоної армії. Арешти почалися в звязку з заворушенням у першій перекопській дивізії, в якій перший полк переарештував своїх комісарів. Цей полк тепер розформовано, а 12 організаторів бунту розстріляно.

Позатим були масові арешти цивільних Українців. Кажуть, що центром протикомуністичної організації українських самостійників був Харків. Там арештовано 5 членів всеукраїнського Чека, 16 старшин штабу української військової округи, більше як 100 членів комуністичної партії, що були на визначних адміністративних становищах, кількох вищих фаховців, багато дрібніших урядовців і т. п. Всі арештовані — Українці по національности.

В Полтаві при кінці лютого було арештовано понад 200 Українців. Арешти переведено також в інших містах та навіть по селах. Большевики кажуть, що вони впали на слід великої української національної організації, яка мала свої гуртки в армії й у фльоті.

Сюди привезено кілька примірників української протикомуністичної відозви, в якій між іншим говориться до червоноармійців такими словами:

„Так знайте же, що такій владі служити, значить свому народови зраджувати. Знай, що воля й добробут твій і твого народу можуть бути забезпечені лише тоді, коли ти матимеш власну самостійну державу українську, коли від чужої насильницької влади на Україні не залишиться й сліду. **А тому:** 1) Памятай, що завданням кожного сина Українського Народу, а тим більше вояка, є нарід свій боронити, а тому завжди виступай зі зброєю в руках в обороні Народу, коли його кривдитимуть комісарі ДПУ та інша сволота. 2) На жадну війну не йди. Колиж на неї тебе потягнуть, забирай зброю, йди з нею до дому, нищити московську комуністичну владу. Не випусти з України живцем ні одного ворога українського, відбирай все майно й зброю, не дай вивезти ворогови ані одного вагона, ані одного фунта хліба" і т. д.

Ред.: — Звичайно й до цих відомостей, одержаних нами листом з Царгороду, треба ставитися з певним застереженням. Вони можуть бути або перебільшеними, або зменшиними, бо в такій країні страшного терору й задавлення всякого живого слова й свободи, як большевицька сатрапія, годі добути точні відомости.

КАПІТАЛІСТИ РАТУЮТЬ БОЛЬШЕВИКІВ.

МОСКВА (СССР). — Кореспондент нюйорської ґазети „Таймс", Дюранті, в черговій своїй телеграмі каже, що завжди, а особливо тепер у часи найтяжчої економічної й фінансової скрути, капіталісти Европи й Америки ратують большевиків, даючи їм великі кредити. Це большевики називають „передишкою", яка дає їм можливість „передихати" найтяжчі часи.

Передишкою, що вратувала большевицьку владу від упадку в 1921 році, була Нова Економічна Політика, яку впровадив Ленін, а тепер такою передишкою є кредити чужинецьких держав для большевиків.

ҐІТЛЕР У КЛОПОТАХ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Відмова послуху Ґітлерови берлінською групою націоналістичної армії все більше поглиблює кризу серед німецьких фашистів. Ґітлер дав десять днів терміну для повного підчинення йому „бунтарів". Після того він сподівається почати генеральне очищення своєї партії від небажаного елементу, який не слухає його сліпо.

Цим розколом у фашистів усунено на довший час те політичне напруження в Німеччині, яке останніми часами було з причини опозиції до уряду фашистів і комуністів.

ФРАНЦІЯ ПРОТИ РАДЯНСЬКОГО ДОМПІНҐУ.

ПАРИЖ (Франція). — Міністерства торговлі, хліборобства, фінансів і закордонних справ пильно студіюють справу російського домпінґу сировини та виробів до Франції. Метою студіювання є всесторонне вияснення, як цей домпінґ відбивається на французькому економічному життю та шляхи й способи, якими він ведеться.

Франції очевидно доведеться видати певні зарядження, щоб охоронити свою промисловість та хліборобство від радянської конкуренції на французьких ринках.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖДЕМО НА ПОЛІПШЕННЯ

Важкі часи, які переживаємо, заставляюють людей думати критичніше. Міліони безробітних мають нагоду читати книжки, ходити на ріжні віча чи відчити, слухати ріжних промов та шукати в часописах за тим, коли відносини поліпшаться. А вже те шукання змушує їх займатися розвязкою таких питань, про які вони давніше, коли мали працю, і не хотіли слухати.

Коли люди зачали більше читати і думати, то й публична опінія набрала іншого характеру. Вона набрала певної сили і сміливости. А тоді вже не так легко стало якійсь пачці бутлеґерів і ґенґстерів, на спілку з наставленими ними политишенами, контролювати владу і загальну опінію. І от на тім тлі почалася чистка в Ню Йорку, Шикаго й по інших містах.

Безробіття і лави голодних заставили далі вже й консервативних капіталістів заговорити про те, що треба реформ, щоби людина мала працю.

Фармер банкротує, а ціни на хліб не спадають, хоч ціни на збіже є такі, як тому кількадесять років. Голодуючі це особливо відчувають. А перед видючим цього факту закрити не можна. Тому не диво, що вже й сам уряд береться розсліджувати, чому це не спадають ціни на хліб у дрібній продажі.

Цукрові плянтатори теж банкротують, бо фабриканти цукру платять за сировець дуже малі суми. Та мимо того ціна на кістковий цукор не спадає. А безробітний нарід це бачить і особливо відчуває на своїй порожній кишені. Це й є причиною, що вже сам ґенеральний прокуратор домагається розвязання цукрового тросту, який контролює майже цілу торговлю цукром і не допускає до знижки цін.

А коби уряд хотів перевести слідство в ріжних інших галузях промислу, то тоді була би принаймні якась користь з теперішньої безробітньої катастрофи. І вийшли би на денне світло многі надужиття, які є причиною безробіття, або бодай причиною погіршення положення безробітних. Тоді уряд краще розумів би й причини ріжних робітничих страйків. А тепер пізнав би ту правду, що безробіття не зменшується, бо до нових робіт не приймають, а тим, що працюють, зачинають зменшувати платні. В таких обставинах не може бути мови про поліпшення, якщо не буде рішучих заходів з боку уряду і всіх тих, що кермують продукцією і фінансами.

ПОЛЬЩА ТА ЗАХІДНЯ УКРАЇНА

Всім відомо, що сучасна Польща була відновлена не власними силами польського народу, а з ласки та за допомогою великих держав Антанти в наслідок їх перемоги підчас останньої европейської війни.

Відомо також, що відновлена Польща використала той хаос на Сході Европи, який утворився там в 1919-20 рр., і силою захопила українські та білоруські землі.

І от таким робом повстала не національна польська держава, а навпаки, держава національностей, бо в сучасній Польщі Поляки складають не більше 55% всього населення.

Рахуючись з таким станом, польські шовіністи та імперіялісти вже протягом більше 10 років намагаються шляхом безоглядної польонізації та кольонізації окупованих земель, а також уживаючи жахливих метод терору та насильства супроти меншостей, перетворити сучасну Польщу в національну державу.

Короткозорі польські патріоти сподіваються, що саме в цей спосіб їм вдасться досягнути бажаної мети. Вони забувають, що анальоґічна політика російська, турецька, німецька та мадярська мали цілком протилежні наслідки. Вони не бажають рахуватись з історичним фактом, що така сама польська політика в минувшині викликала лише занепад старої польської держави.

Це правда, що за час десятьрічного польського панування на Західній Україні польська влада спромоглась майже цілком знищити українське шкільництво та почасти посилити польський елемент на українських землях (польські кольоністи, робітники, службовці і урядники цивільні, військові та поліційні). Але якраз внаслідок такої політики поміж українським населенням зросла непримиримість до польського окупаційного режіму та запанувало непохитне переконання і глибока віра, що скорше чи пізніше сучасна тяжка неволя безперечно скінчиться.

Зрозуміло, що українські патріоти всіма можливими засобами намагаються оборонити свої національні інтереси та сконсолідувати сили українського народу. Не дивно, бо всі поневолені народи (також Поляки підчас свого недавнього поневолення) робили й роблять так само. Тим більше, що українське населення під Польщею власне не є меншістю, бо на Західній Україні Українці складають величезну більшість населення, а саме коло 75%, тоді як Поляків нараховується там всього до 10%, цебто в 7 разів менше. Якраз в такому становищі знаходились Поляки підчас недавнього російського та німецького панування над польськими землями.

Нині самі Поляки, пройшовши школу столітньої неволі та мимохіть засвоївши скраховані методи своїх колишніх насильників, начеб в якомусь засліпленні уживають тих самих метод супроти Українців. І роблять вони так, не зважаючи на ріжні ріжнародні зобовязання Польщі супроти меншин взагалі та супроти українського населення зокрема.

Характеристично, що Польща зараховує себе до тих країн, які обстоюють виконання міжнародних договорів та рішучо виступає проти так званого ревізіонізму. Тимчасом сама Польща не бажає виконувати власних міжнародних зобовязань, а польський уряд та публична опінія вже нераз висловлювались за ревізію тих договорів, які ґарантують права меншин взагалі та вимагають запровадження автономії на українських землях зокрема. Мовляв, свого часу Польща, рахуючись з обставинами, змушена була їх підписати, а нині необхідно добиватись зміни цих зобовязань, бо вони начебто являються шкідливими для польського народу.

Українські патріоти знають з історичного досвіду, що Польща ніколи не додержувала своїх колишніх зобовязань супроти українського народу, а тому не мають ніяких ілюзій, що вона без примусу виконає і сучасні зобовязання. Тому саме українські активісти, рахуючись також з тим фактом, що великі держави, які признали польську окупацію над українськими землями в 1919 році та передали Польщі суверенітет над ними в 1923 р., а також Ліґа Націй, не вживають ніяких заходів супроти Польщі, щоб вона виконала свої зобовязання, примушені вже роками провадити самооборону українського населення шляхом чинної акції.

Польська влада в свою чергу теж вже протягом років вживає ріжних засобів насильства та терору не лише супроти українських активістів, а навіть супроти українського населення. Між іншим в осені минулого року уряд Пілсудського вирішив шляхом так званої пацифікації так залякати та стероризувати все українське населення, щоб воно відмовилось від будьякої самооборони та примирилось зі своєю тяжкою недолею.

Як відомо, ця пацифікація викликала широкий відгомін в цілому світі, а до Ліґи Націй вплинуло безліч протестів та петицій. І от польський уряд, переконавшись, що пацифікація Західних Українських Земель викликала острий осуд з боку публичної опінії та відповідальних чинників, намагається нині виправдати погроми українського населення та нищення українського майна в той спосіб, що начебто українські активісти мали намір розпочати національне повстання з метою відірвання українських земель від Польщі, а тому польська влада змушена була вжити ріжних превентивних заходів.

Звичайно, це лише одна з польских вигадок, бо на ділі акція українських активістів, як це стверджує сама польська преса, обмежувалась переважно чинною боротьбою проти тої польської кольонізації, що вже роками переводиться на українських землях. Крім того українські активісти бажали в цей спосіб звернути увагу світа на те жахливе становище українських земель, в якому вони перебувають під польською займанщиною.

Цікаво, що польський уряд та громадські кола запевняють, начебто ця пацифікація, скерована супроти мирного українського населення, була неминучою та доцільною, бо, мовляв, тепер на українських землях панує вже спокій та лад. Так галасують вони вже роками, а тимчасом самі не вірять в це та побоюються, що в ближчій будуччині там можуть вибухнути ще більші події та завірюхи.

Нема сумніву, що так воно й буде, наскільки Польща не буде змушена нарешті виконати свої міжнародні зобовязання супроти українських земель та населення. Звичайно, нема й мови, щоб Польща зробила це добровільно. Адже польська влада ще й нині розвязує ріжні українські культурні, господарські та інші організації. Адже урядова більшість польського сойму, здобута внаслідок нечуваного терору та ріжних виборчих махінацій, за згодою уряду відкинула всі інтерпеляції української парляментарної репрезентації в справі пацифікації, немов бажаючи дати Українцям наочний доказ, що леґальними засобами вони нічого не можуть добитись для оборони інтересів українського населення.

Колиж українські депутати та сенатори, переконавшись, що справді вони не в стані обороняти інтереси українського населення в польських парляментських установах, рішили виступити з петицією перед Ліґою Націй, то польські урядові чинники та ріжні суспільні ґрупи почали недвозначно заявляти, що українська парляментарна репрезентація стала на шлях нельояльности супорти Польщі та що польська влада зробить належні висновки.

Це теж стара пісня, бо саме за виступ на міжнародній арені зарештовано осінню 1930 р. майже всіх українських послів до варшавського сойму. Частина з них ще й нині перебуває у вязниці, а незабаром супроти цих послів мають відбутись голосні політичні процеси. Таксамо в польських вязницях, та ще до того в жахливих умовах, безнастанно сидять тисячі інших українських патріотів, а політичні процеси проти них відбуваються безперервно.

Для заспокоєння европейської публичної опінії польські урядові чинники нераз робили заяви, що вони самі признають певні надужиття та зловживання з боку ріжних військових чи поліційних аґентів підчас переведення пацифікації. Тимчасом в дійсности польська влада нічого не зробила для виявлення винних та їх покарання. Не дивно, бо ці аґенти робили на підставі інструкцій вищих керовників польської влади.

Зрозуміло, що знищення понад 2,000 украніських шкіл, ліквідація до 500 українських церков, закриття ріжних українських організацій та переслідування української кооперації, а також кольонізація українських земель польським елементом та загальна політика польонізації й терору українського населення, цілком виразно свідчить про те, яку мету поставила собі польська влада. Цікаво підкреслити, що протягом 10 років до влади приходили ріжні польські політичні ґрупи, а тимчасом їх політика супроти Українців з року на рік лише гіршала.

Звичайно, в таких обставинах тільки наївні люде можуть мріяти про справжню автономію українських земель під Польщею. В дійсности нема ні одної польської групи, яка серіозно про це думалаб, бо вони всі розуміють, що така автономія суперечилаб цілком дотеперішній політиці. І от, щоб дискредитувати саму ідею автономії українських земель, яку до тогож Польща зобовязалась запровадити згідно з міжнародними договорами, Поляки ширять неправдиві та злобні поголоски, начебто Українці домагаються автономії лише для того, щоб негайно відділити українські землі від Польщі, або що така автономія неминуче привелаб до захоплення цих земель Совітами.

Стара польська метода. В дійсности Поляки ніколи не погодяться на справжню автономію для українських земель зовсім з інших причин. Це видно між іншим з того, що вони іноді галасують, та й то переважно для заспокоєння міжнародної опінії, про можливість в будуччині лише такої воєвідської самоуправи, яка на підставі певної штучної виборчої ординації забезпечилаб польській меншости здобути більшість у всіх органах самоуправи, щоб в цей спосіб можна було також за такої самоуправи провадити дотеперішню політику польонізації та кольонізації українських земель.

Якраз тому ми твердо переконані, що на українських землях під польською займанщиною не добємося навіть автономії, поки Ліґа Націй, або одна з тих великих держав, які признали польську окупацію та суверенітет Польщі над ними, нарешті не заопікуються цими землями та не візьмуть їх під свою протекцію.

Звичайно, нема певности, що навіть за таких обставин Польща радикально змінить свою політику супроти Українців. Адже, не зважаючи на те, що польский Шлеськ має власний сойм, та що там перебуває п. Кальондер, польська влада також провадить таку політику супроти німецької меншости, що остання нераз вже була змушена апелювати до Ліґи Націй, а в свою чергу Німеччина вважала своїм обовязком виступати в обороні інтересів та прав німецького населення на Шлеську.

Проте нема сумніву, що протекція Ліґи Націй, або протекція великої чи невтральної держави під контролею Ліґи Націй змусилиб Польщу принаймні дещо змінити свою дотеперішну політику на українських землях та стати на шлях виконання міжнародних зобовязань. Ми вважаємо, що це булоб в інтересах самих держав, бо така протекція у значній мірі зменшилаб ту велику небезпеку для загального мира, яка саме за теперішних обставин на Західній Україні загрожує викликати навіть нову жахливу різанину на Сході Европи.

Б. Дніпрянський.

І. Бондар.

ДЕЩО ПРО ТАНКИ

(7)

Сучасність може відчути лише справжній мистець і лише він може витворити історичні танки на сучасні теми. Ми бачимо, що штука відбиває в собі сучасні культурні, політичні й інші події, але звичайно вона їх не творить. Тому й говориться, що штука є аполітична, бо не робить політики, але безумовно вона відзеркалює в собі всі головніші події в життю суспільства. Народня творчість є великим мистцем, бо вона творить фолькльор сучасности, який відбиває в собі події. А справжні артисти мусять іти далеко в переді народньої творчости й так би мовити промощувати їй дорогу.

В історичнім мистецтві можна одну й туж епоху, одну й туж подію представити ріжно. Наприклад історія Запорожського Війська може дати безліч матеріялу для висвітлення ідеї цього славного лицарства, а може дати й те, що зробив великий російський маляр з Українців І. Рєпін, який в свойому „малоросійському" захопленню змалював відому картину „Запорожці пишуть листа до турецького султана". В цій картині він схарактеризував Запорожців як відважну банду різунів, некультурних, які зовсім не знають навіть примітивних основ міжнародніх взаїмовідносин. Він хотів представити Запорожців як братство пияків без національної чи державної, чи якої іншої вищої ідеї, й це йому знаменито вдалося.

Щоби так неправдиво представити ідею Запоріжжя, І. Рєпін навіть покористувався вигаданим випадком і фальшивим листом, який нібито Запорожці писали турецькому султанови. Серіозні історики твердять, що такого листа не було, а навпаки, переписка Запорожців відбувалася з султанами в рямках і формах, які відповідають культурним та державним народам того часу. І тепер виводити в танцях цю картину оплюгавлення славного Війська Запорожців і з лицарів, між якими, як відомо, була сувора тверезість тоді, коли вони виконували свої службові обовязки, значить допомогати „Малоросови Рєпіну" плюгавити Запорожжа й пропаґувати „лицарську пиятику" серед українського народу.

Чому не створити танку, який би змагав неправду Рєпінської картини? Чому не створити танку, в якому Запорожці виступають дійсно в їх правдивій ролі оборонців свободи й прав народу, оборонців віри Христової, відважних лицарів, героїв, яких історія інших народів не знає? На що творити танок Байди-Вишневецького, якого наш нарід знає з історичної пісні, що він „пє та гуляє в Царгороді на риночку"? Хіба не може бути український козак героєм без того „пє та гуляє"? Чому не створити танок Сірка, запорожського отамана, який мав поверх сотки важких боїв (по тодішньому цілих воєн) і жадного з них не програв; чому не створити кошового Кальнишевського, цього великого упорядчика й орґанізатора запорожської держави й мученика, якого Москва 20 років тримала в Соловецькому монастирі, в смердючій ямі? Людина, що має справжнє артистичне почуття й любов та пошановання до українського славного минулого й святих традицій нашого народу, безперечно в минулій і в сучасній історії нашого народу багато знайде матеріялу для творення танків, пісень, та музики, які піднесуть і прославлять українське імя, а не запхають його в пияцький кут Рєпінської банди горлорізів.

Звичайні народні танки.

Крім перечислених мною раніше так би мовити спеціяльних танків, в українського народу, як і в інших культурних народів, істнує багато ще інших народних танків, які, маючи в свойому ґрунті сексуальний момент, переносять всю вагу, на красу рухів, на ритмічність і т. д. Вони мають своїм завданням виявити певний, частійше радісний настрій душі людської, який звязаний з біжучим моментом життя, з біжучим переживанням людини, або задовольнити природний потяг людини до вільних рухів.

Ріжноманітні танки в ріжних місцевостях широкої української землі повстали. Навіть з одним і тим же назвиськом вони танцюють в ріжних місцевостях ріжно, маючи певні варіяції в деталях. Ці варіяції бувають іноді гарні, артистичні, умістні, а трапляється й те, що ми називаємо вульґарним, не естетичним, грубим і непотрібним. Тому справжній артист мусить віднайти в танцях те, що вульґаризує, що псує їх чистоту з моральної точки погляду та нівечить їх з артистичної сторони.

Відшукавши позитивне в народніх танках, в ріжних частинах нашої землі, відкинувши все неґативне, що псує саму ідею танку висловлення краси та ушляхотнення людської душі й задоволення почуття насолоди краси, артист уже матиме в своїх руках матеріял для оброблення певного українського народнього танку. Він тоді вже зможе з художніх і шляхотних фраґментів певного народнього танку, які розкидані серед ріжних місцевостей України, скласти, так би мовити, ідеальний український народній танок. Це знову велике поле до роботи для справжнього майстра танку й артиста, який не спиняється над тим, що „в нашій місцевости так танцюють" цю коломийку, чи козачка, чи який інший танок, а „тому цей танок мусить так танцюватися, а не інакше".

Особливо народні танки, а зокрема танки, які, як строго ритмічні, відограють велику ролю при вихованню дітей. Ще старий грецький фільософ Плятон ставив людям завдання, виховувати своїх дітей і себе так, щоби вся істота людини стала гармонійною та ритмічною. А в минулому століттю великий педаґоґ Фребель особливо обстоював розвиток у дітей почуття ритму, бо він казав про педаґоґічне значіння ритму, бо завдяки йому зникає з життя багато сваволі, безтактовности та грубости. Почуття ритму вироблює в людській істоті більшу стриманість, почуття міри й гармонії, що приводить людину до глибокого розуміння самої людської істоти, природи та всього мистецтва.

Так само й один з кращих діячів нової педаґоґіки, Лок, говорить про танки, що: „через те, що танки розвивають у дітей ґраціозні рухи на все життя й, головним чином, манери джельтенменів і пристойну впененість в собі, то, на мою думку, навчати їх ніколи не буває рано, коли тільки діти виросли й досить зміцніли, щоби бути здатними до цього навчання". Та сучасні, так звані сальонові танки, з педаґоґічного погляду мають дуже сумнівний і штучний характер, бо вони в більшости цілковито протилежні тим вимогам, які до танку ставить справжнє мистецтво.

Український нарід у цьому відношенню щасливий, бо він і свої народні танки, як і пісню та народню ношу, витворив з великим мистецьким почуттям. Та нові часи життя, які вриваються в гущавину нашого народу, разом з міською цивілізацією, нищать народні танки, як нищать і нівечать нашу пісню та народню ношу. Завдання тих, кому дорогі традиції нашого народу, хто хоче, щоби використати все те почуття й розуміння прекрасного, яке заложено в душі нашого народу, є плекати українське народнє мистецтво, а в тім числі й українські танки. До танкової праці треба підходити з такоюж теоретичною підготовкою та знанням справи, як до музики, чи до пісні, а тому праця над плеканням українського народнього танку таксамо вимагає кольосального напруження духових сил та великого теоретичного знання.

(Дальше буде).

Скоро не стидаєшся запитати про те, чого не знаєш, ти вже розумний чоловік.

* *
*

Не заставляй другого робити те, що можеш зробити сам.

ПОДЯКА.

Я складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за скоре виплачення мені посмертного по моїм небіщикови мужови Тимкові Ціркот, котрий помер дня 27. лютого.

Агафія Ціркот,
Ансонія, Конн.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЖЕРТВА ЛЯЦЬКИХ ЗВІРСТВ.

Громадянин Теодор Чорний з Болтимор, Мд., одержав з села Гайворонка, повіт Підгайці, посмертну згадку про смерть покійного Миколи Фуртака, жертву ляцької „пацифікації" в Галичині. Ось вона:

Із сільської недолі, з чорної буденщини і заскорузлости села вийшов він, Микола Фуртак. Син вбогого селянина, дитина нужди і горя, що перейшла з батьками всі злидні воєнного лихоліття на вигнанню в таборі у Гмінді. Там серед недостач голоду і холоду не тратив він на марне молодечих днів, а вчився пильно в таборовій школі. Відти виносить він те, чого так потребувало наше село по воєнному знищенні до розбудови життя на всіх ділянках. І не дивно, що в цьому русі над піднесенням села, над його зорганізуванням і освідомленням небіщик стає в перших рядах тих, які змагають до кращого завтра. Добрий ремісник, столяр-самоук, вдержує своєю працею не тільки родину, але й частину свого заробітку вкладає в книжку і часопис, дає скромні жертви на розбудову національного життя.

В 1929 році він стає головою сільського „Сокола". В зорганізовання підчиненого йому т-ва вкладає своє знання, свій хист і працьовитість. Під його проводом стає товариство гуртом, свідомим себе авангардом у боротьбі за кращe завтра українського села.

Те все вистарчило, щоби о-соба покійного стала сіллю в очах вальників, які в кождому русі села добачувалв антидержавну роботу. І не дивно, що літом 1930 товариство „Сокіл" в першій мірі попадає в їх неласку. Починаються тягання всіх членів і переслухування під погрозами: правдиве мальтретування людей. Щоби до дна вилляти свою злість, арештують небіщика як голову того товариства і тут починається його мартирольогія.

Постерунок з Вишнівчика спровадив собі спеціяльних посіпаків-шпигів з Бережан і з Тернополя і ті знущалися над покійним. Визначився головно якийсь Врубель з Бережан. З Вишнівчика відставлено пок. М. Фуртака до Підгаєць і там замкнено його в магістраті в будці для арештантів. Туди прийшов комендант підгаєцького постерунку, Погорецький, і почав знущатися над безборонним, завдаючи йому удари ручкою від револьвера. В вечер прислав до келії ще якогось перебраного жандарма (Берната) і той накинувся на арештованого з руками й ногами. На пів зомлілого відвели на стацію і вивезли до тюрми в Бережанах. Про гаразди в тій тюрмі годі писати, бо вони аж надто знані в цілій Галичині. Досить, що покійний перебув там серед голоду й холоду до половини листопада (від 22. серпня до 7. листопада 1930). Випустили на волю не людину, а трупа, збитого, згнобленого, стероризованого. — І не натішився він волею. Обставини, які були по наших селах осінню 1930 р., прибили його до решти і кинули на смертне ложе 16. листопада 1930 р. Незабутний Микола заснув на віки. Хоч як тяжко було, а таки все рідне село й інші віддали йому гідно послідну прислугу. Все засмучене українство Гайворонки і інших сіл відпроваджувало його на місце вічного спочинку. Товариші зложили вінці, а любка міртову коронку. Від Товариства попрощали його найближчі друзі, Омелян Серафин і Андрій Гнатів, щирими словами, а сумне вічная память зголос-ло мертвим прадідам в могилах і цвинтарі, що прийшла:

Ще одна жертва,
Ще одна могила,
Ще одному Соколові
Строщено крила.

ЯК РОЗБУДОВУЄТЬСЯ НАШЕ СЕЛО В КРАЮ.

Громадянин Дмитро Дубрівний з Дітройт, Міш., одержав з села Болотня, почта Янчин, повіт Перемишляни, письмо, з якого видно, як то наш нарід, не зважаючи на важкі обставини, піднімається і зростає в силу. Читаємо там таке:

„Буває, що спека спалить молоде збіжжя й воно перед часом зівяне й не дасть зерна. Але буває, що коли вже втрачено надію, несподівано впаде дощ і збіжжя зазеленіє, а колос наливається.

Ось таке було й в нас. По програній українсько-польській війні люди спершу опустили руки. Здавалося, що вже нам прийшов конець.

Але Ви, Браття з Америки, не забули за нас. На наші села посипалися Ваші щедрі датки, Ви додали нашим людям отухи і от як гриби по дощі почали виростати за Вашою поміччю по наших селах кооперативи, Соколи, Луги, Читальні, Народні Доми і т. д. І можна сказати, що вже тепер майже нема такого глухого кутка, де би не було якоїсь народньої інституції, яка не навчала би наріду просвіти і охороняла перед визиском.

В нас нараховують, що американські Українці побудували по наших селах 600 Народних Домів, але їх є поправді більше.

От і в нас у Болотні є читальня, Луг, кооператива, кооперативна молочарня і кружок „Рідної Школи". Але скільки то труду коштувало, заки ми це все поставили!

Початки були дуже важкі. Як ми закладали в 1925 р. кооперативу, то треба було нести перший товар з міста на плечах, бо не було за що заплатити фіри. З нас тоді вороги сміялися. А в той найгірший час прийшло від Вас, Дорогі Краяни, $41. Невелика то сума, але вона була для нас великою допомогою, отим дощем, що заповів добре жниво. З того малого початку ми дійшли до того, що майно кооперативи виносить тепер $1,500.

У вересні 1930 р. взялися ми до будови Народного Дому, в якім хочемо примістити всі наші товариства, мати там магазин на товари і велику залю на вистави, віча й ріжні святочні збори.

Будову мали скінчити власними силами. Заложили цегольню, випалили цеглу і стали громадою до роботи. Будова росла скоро і вже підвели її під дах.

Та посипалиса на нас ріжні нещастя, гірші від тих, що їх доводилося переживати нашому народові за татарських часів.

Ви про це все знаєте, тому не подивуєтеся, що треба було роботу припинити. Село збідніло, люди побиті, кооперативи ограблені.

Та тепер уже инші часи. Вже тепер духа народнього нікому не зломити. Дух у нас мимо тих нещасть бодрий. Нарід лічить рані і береться дальше до роботи. Так є по всіх наших селах, таке є і в нашім селі.

Та з цим тепер у нас дуже важко. Таки не можна його нияк роздобути. Треба грошей на дах і викінчення дому. Ми певні, що Ви, Дорогі Браття, нам у тім допоможете й вишлете свої датки до кооперативи „Нива". Про ті збірки дайте нам знати, і подайте нам імена жертводавців, щоби їх вписати до пропамятньої книги.

Посилаємо Вам знимку, щоби Ви бачили, як виглядає наша національна твердиня, та скільки треба на її викінчення".

Хто хоче побачити ту знимку, хай пише на адресу:

D. Dubriwnyj,
3161 Gilbert St., Detroit, Mich.

Михайло Зощенко.

СОВІСНА РОБОТА.

Дехто, самособою, відказує на спеціялістів, що це, вважається, шкідники, специ. і т. д.

А я, наприклад, надзвичайно поганих спеціялістів не стрічав. Не приключалося.

Навпаки, ті, що навинулися, були всі такі люби, інакші.

Хочаб і цього, наприклад, літа.

Із комунальної нашої хати виїхала на село одна сімя. Батько, мати та їх дитина.

Так, виїхали. Замкнули кімнатку свою на колодку. Один ключ забрали, а другий, розуміється, віддали сусідці — на всякий випадок. І забралися.

А треба вам знати — мали вони в кімнаті струмент — фортепян. Ну, звичайне пяніно. Вилозичали його від „Музпреду".

Випозичали вони той фортепян, хотіли вчити свого збіточника. А він справді гатив у фортепян із усією діточою зручністю.

І ось надходить літо — треба збіточника забрати на село.

Ну й, чуєте, забрали його, самособою.

А той фортепян, або простіше скажемо — пяніно замкнули в кімнаті з ріжним іншим хламіттям і забралися. Відпочивають собі на літнищі. Нараз, уважаєте, приходить до їх хати строїтель-спеціяліст, прислала його, самособою, ця установа.

Сусідка, розуміється, повідає йому: що то, мовляв, сусід прийде під осінь, фортепян замкнений та рішучо не дасть його строїти.

Строїтель каже:

— Це не моя особиста справа встрявати в психольогію тих, що виїжджають. Коли, повідає, маю в руках приказ, то той приказ мушу якось виконати, щоби з місця не відпрядили від праці, як якого шкідника.

То, чуєте, вона відчинила йому двері. Скинув він сурдутину та став розбирати це пяніно. Розкручував усякі шрубки, штучки та цвяшки. Розкручував і почав свою какофонію. Дві а може й три години, наче божевільний добував ріжні звуки та знущався над сусідами. Потім потвердили йому з книжечці, а він урадуваний, попрощався тай пішов.

Та минає місяць — знову приходить.

— А що, повідає, з моїм фортепяном?

— Та нічого, повідають, стоїть.

— То, каже, хоч-не-хоч треба ще його настроїти. У нас настроюють раз на місяць. Такий звичай.

Стали його комірники переконувати й пояснювати — обідиться, повідають. Кімнатка, вважаєте, зачинена. Фортепян стоятиме без ужитку ще два місяці. Навіщо такі непотрібні видатки.

Вперся.

— Я, каже, маю приказ. Не можу. Не просіть.

І знову порозкручував фортепян. Знову дві години до кутки складав його. Бреньчав і звенів і на череві під фортепян вла ив.

Потім попрощався тай пішов, змучений тяжкою своєю спеціяльністю.

Цими днями втрете приплентався.

— А що, повідає — не приїхали?

— Ні, повідають, на селі відпочивають!

— То я ще настрою. Прийдуть, то їм чудово гратиме.

І хоч переконували його, а навіть один дуже запальчивий комірник хотів йому за ті звуки пику вимастити, то він таки дірвався до свого фортепяна та почав свої наукові спроби.

Виконав чесно свою роботу тай відійшов своїми інтелігентними ніженьками.

(З російського переклав **М. Н.**)

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

КОМУНІСТИЧНИЙ САДИЗМ.

Кореспондент „Шикаго Трібюн" розповів про те, що він бачив на комуністичних пересильних „етапах" на далекій півночі. Його опис побаченого переходить своїм страхіттям „найбуйнійшу уяву ворогів комунізму". Там, живі людські істоти трактуються большевицькою владою гірше ніж кожда людина трактує свою худобу, або навіть звірину.

Та скрипопери з нюйорських „Щоденних брехонь" не можуть навіть замовчати там, де правда їх ріже й коле в вічі. Вони дозволяють собі насміхатися над муками нещасних селян та робітників, української й російської сільської та міської бідноти, яка не підставляє покірно своєї голови під обух московських чекістів.

Для нюйорських комуністичних садистів страшним є, коли тут влада садовить до кримінальну ріжних кримінальних злодіїв, але „нічого не значить", коли сотки тисяч селян, робітників, жінок і їх дітей сталінські кати висилають на північ, де поволі вбивають їх голодом, холодом і непосильною працею.

Для нюйорських скрипоперів таке поступовання комуністичної влади є й гуманним, і виправданим, і справедливим, мабуть тому, що з крови тих замучених жертв перепадає деякий „центусь і тим скрипоперам — з фондів, які сталінські кати роздають своїм прислужникам.

Шукайте сил у самих собі, а знайдете їх. Чужа поміч помагає, однак нічого не творить.

ЛИСТИ З РІДНОГО КРАЮ

(Подаємо в оригіналі ті листи, що наспіли з краю в справі останніх подій. — Ред.).

ЛАДИЧИН, ПОВ. ТЕРНОПІЛЬ.

Дорогий Брате!

Вже давно я до Тебе писав, бо не мав часу й не було що, бо недавно ще було сяк-так в „ойчизне", а тепер від пару місяців зачалось в „ойчизне" щось надзвичайного, що може заінтересувати цілий світ. Я тут хочу Тобі описати, що ми переживаєм — татарські часи, або ще гірші, бо Татари як нищили оселі, то заразом і людей, а опік ни наші, то тільки оселі й хліб. Це вже є таке ганебне поступовання, що аж страх подумати! Це кровожадні тигри.

Дня 30. вересня 1930 приїхало автами до нашого села 180 якихось нібито поліцаїв, але то не були поліцаї тільки замасковані на поліцаїв і насамперед здіймили з читальні напис (то є з нашої чит. Просвіти в Ладичині) й порубали й вкіпили до виходку. Розіслали патрулі довкола села, щоби ніхто не втік. Потім, як вже напис був вкіпиндений до виходку, розломали двері в читальні й побили вікна, подерли бібліотеку, підлоги поломали, сцену поломали, а образ Тараса Шевченка також кинули до виходку, говорячи: „Нех там пскреф будує Украінен". Потім розбили двері в кооперативі й всі товари понищені скинули на купу відтак зіляли нафтою. Потім розійшлись по селі. Кого здибали на улиці чи в хаті, то не втік ще в ночі в поле, бо то кождий сподівався того нападу ляхо-татарського, то й не почували в дома тільки в полі геть жінки з дітьми, а хто не вспів втекти ще в ночі, то так кольбами збили, що ледви живий остався. Побитих збирали на пів живих і з гвером, готовим до стрілу, казали лізти на дахи й здирати їх, стіжки таксамо ті побиті люди мусіли здирати. Навіть сам господар мусів свій дах і свої стіжки по одному снопови розрізувати й розстісати всі снопи по подвірю, а збіжє молочене з мішків мусів висипати в гноївку. Навіть викидали в гноївку муку, все, що попало, машини побили і так казали: „Поки пшийдзе Україна, то ви то з гноюфки визбераце". А за тими, що були в полю, то гонили за ними кіньми й стріляли. Я, брат і тато, то ледви живі втікли на Зяздрість, але видко не вміли ще стріляти, хоч стріляли за нами, але ні одного з нас не трафили. Я з братом то втікли, а тато не могли бігти, то сховались під межу в болото. Дощ падав й як полежали на тім болоті, то відразу заслабли, бо дістали запалення легких з перестуди й так до нинішнього дня чимраз гірше і не задовго скінчать з тим світом.

Так тревало 5 годин по полю. В селі від рана до 2 год. пополудни й як уже все знищили тоді зійшлися в читальні назад на обід, а обід казали собі варити ще зрана як прихали. Такий бенкет справляли як Татари. При обіді зїли 160-кілеву свиню з села, кождий випив по 3 фляшки пива й кождий дістав 100 штук папіросів і ще готівки дістав кождий по 4 злотих на дорогу. По тім пирі зібралися під читальнею і заждали собі видати посвідку, що вони спокійно в селі обходилися й казали жити. Поляками в найліпшій згоді і казали що Польща дала Українцям то, чого жадна держава не може дати. Забрали підводи з села, вистелені білими обрусами як папір, бо як був трошки брудний, то не хотіли їхати, мусів бути чистий і так по два собі поїхали до села Прошови на дальшу роботу.

От таке то в нас ділося 30 вересня 1930 року й то я так пишу дещо з грубшого і загалом, бо якби зачав писати, так одиниці, то треба цілої газети.

Податки наложили від морга 20 злотих грунтовий, а дрогвий від морга 10 зл. Разом на морг 30 зл. податку, а за мотер цайгу на шматтяя треба дати 10 зл., а шкіра на чоботи то треба дати 60 зл., сіль, нафта, сірники й всі продукти так дуже подорожіли, що аж страх, то люде не мають за що купувати, бо знищили все наше майно, а чого не знищили, то цілком за пів дармо мусять продавати.

Збіжє у нас дешеве. Кільо великє пшениці: 20 зл., ячменю 14 зл., вівса 12 зл., гречки 18 зл., корова найліпша 25 дол., свиня 100-кілева 8 дол. Так всьо по нічому. Жидівське подорожіло, а хлопське потаніло. Досить ті золоті понічому, а й тих нема де взяти.

От так, Брате, нема добра і не буде, аж поки не настане якась зміна з теперішним урядом, а як довго ще так терпіти, то ніхто не знає. Геть все тікало би звідси, та нема де, і з тим кінчу. Здоровимо Тебе.

Твій брат.

Хіба то життя?

Познакомився хлопець з дівчиною, а що обоє не мали родини, тож при помочі чужих людей відбули весілля. Дівчина казала, що мати її вмерла давно, а батько перед трома роками.

Аж тиждень по весіллю довідуєтья новоженець, що батько його жінки вже три роки сидить в арешті. Прийшов отже до дому і каже:

— Бачиш, ти дурила мене. Казала, що батько твій умер, а я довідався, що він у криміналі, отже жие.

На то жінка:

— А хіба життя в арешті можна назвати життям?

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ПЛЕЙНС, ПА.

На визвольну боротьбу.

Читальня Просвіти імени Тараса Шевченка в Плейнс, Па., ухвалила на річних зборах вислати добровільну жертву на боевий фонд 10 долярів.

Гроші вислано через Обеднання.

За уряд читальні: **Іван Шипула,** предс.; **Дмитро Фещак,** касієр; **Йосиф Катулька,** секретар.

—o—

ВУДБАЙН, Н. ДЖ.

На Рідну Школу.

Через Обеднання на Рідну Школу вислано 4 доляри. Гроші ці пожертвували: І. Черкас 2 дол.; О. Стечишин і М. Кузан по 1 дол.

М. Кузан.

—o—

ВІЛМЕРДІНҐ, ПА.

На Рідну Школу.

Співацьке тов. Боян при українській церкві св. Петра й Павла заколядувало на Рідну Школу $30.00. Гроші вислано через Обеднання.

А. Боришкевич.

—o—

ВОДЕРВЛІТ, Н. Й.

На Рідну Школу.

У неділю, 11. січня ц. р., відбулися місячні збори Українсько-Американського Горожанського Клюбу. На тих зборах члени, як добрі Українці, не забули за Рідну Школу й ухвалили з клюбової каси 25 дол. пожертви. Вислано їх через Обеднанне.

Урядники Клюбу: **Іван Урбан,** предс.; **Лев Завіський,** касієр; **Михайло Спяк,** секретар.

—o—

ҐЛЕСТОНБУРИ, КОНН.

Збірка на боеву акцію.

На сходинах у Марії й Петра Галуна громадянин Лука Сидорак при обіді сказав слово за боротьбу на рідній землі та закликав гостей, щоби вони зложили жертви на визволення Рідного Краю. Жертви зложили по $2: М. Ганкевич і П. Галун; по $1: П. Криль, І. Бонк, Л. Сидорак, Іл. Кебус, Д. Ковальчик, М. Дзядик, І. Дисинчук, М. Стисло, Д. Качмарик і П. Соляр. — Разом зібрано $14, котрі вислано через Обеднання на призначену ціль.

Петро Соляр.

—o—

ІЗЕЛІН, Н. ДЖ.

На край.

До проголошеної в „Свободі" дня 28 січня жертви Тов. „Просвіти" в сумі $25 на допомогу скатованим братам, треба додати ще слідуючих жертводавців: С. Седіла, В. Гніздур і І. Швайчук.

—o—

МІЛВІЛ, Н. ДЖ.

До проголошених в ч. 294 „Свободи" жертводавців треба додати: Василь Матолич $2, Василь Бончук і А. Ф. Бучинський по $1.

—o—

СИНҐАК, Н. ДЖ.

На допомогу політичним вязням і боевій акції.

Члени Тов. ім. Івана Франка, Юрій Вітик й Іван Фрис, перевели збірку між членами товариства і зібрали $60.45. До Обеднання переслали на політичних вязнів $30, а на боеву акцію $29.40.

Жертвували слідуючі: по $2: Р. Сенчак; Ю. Вітик, Ф. Галайда, І. Струс, О. Сеньчак, П. Владич, Г. Дуткевич, І. Коцан; по $1: М. Сенчак, І. Фрис, К. Сенчак, К. Остаф, А. Щап, М. Корбак, Л. Паліца, Н. Ванат, Ф. Храпико, С. Е. Скубій, П. Юрківський, Ф. Шевчук, П. Храпко, А. Рак, М. Онучек; по 50 ц.: І. Беньо, П. Оленич, А. Томко, Я. Драґан, В. Гребеняк, Я. Бурка, Т. Турко, М. Кулик, А. Качпаска, І. Станіш, О. Т.; по 25 ц.: Т. Драль, Д. Бенда, Ф. Пеляк, Д. Ґербир, Я. Курула, А. Лисяк, А. Велезорська, М. Ткач, І. Ліба, А. Криль, Ш. Палиця, С. Дутиняк, І. Дутко, Л. Серветник, Т. Тавпаш; по $1: А. Романчук, С. Лазорик, А. Матис, В. Костенка; П. Сенчак 75 ц.; по 50 ц.: С. Галайда, Ф. Спащак, С. Перечрим, І. Баньковський, П. Щап, Н. Пельо, Н. Дуткевич, І. Русин, Ф. Копач, Т. Писарчук, І. Левіцький, М. Скодюк, А. Коленич, О. Кріль, С. Кріль, В. Гімон, М. Фарбанець, І. Кріль, А. Литвинко; по 25 ц.: В. Фольшк, К. Драль; дрібними датками 20 ц. Розхід 40 ц. Осталося в касі 65 ц.

Юрій Вітик.

—o—

ТОЛІДО, ОГАЙО.

На Рідну Школу.

Члени бр. св. О. Николая, від. 167 У. Н. Союза, зложили $13 на Рідну Школу, які переслав гром. І. Кульматицький до краю через Обеднанне.

—o—

БРУКЛИН, Н. Й.

На дальшу боротьбу.

На річнім мітінґу Тов. „Дністер", від. 310 У. Н. Союза, ухвалено виасиґнувати з товариської каси $10 і призначити їх на визвольну боротьбу. Бувший жовнір У. Г. А., Д. Багрій, перевів ще на ту ціль збірку.

Жертвували: о. А. Лотович $2; по $1: І. Підкович, Д. Багрій, Т. Олексин, М. Більський, І. Стороняк, О. Рибак, І. Довгун, В. Сенишин, В. Шимко, М. Федас, Г. Шимко, В. Тижник, М. Бодай; по 50 ц.: М. Леньо, Г. Капелюх, Т. Шевчук, Г. Кінаш, В. Курочка, В. Гаврилишин. Разом $19.

До Обеднання переслано $29 з призначенням на допомогу визвольній боротьбі.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

На край.

Товариство св. Петра і Павла, від. 27 У. Н. Союза, жертвувало зі своеї каси $10 на боевий фонд у краю, а гром. Гнат Небесний зложив $2; по $1 на Дім Інвалідів і на оборону рідного краю.

Разом вислано до Обеднання $12.

Я. Ґураль.

—o—

РОМ, Н. Й.

На медично-допомоговий фонд.

Дня 14 грудня наш парох о. Насвещук прочитав листа від Жіночого Комітету в Ню Йорку, який взиває жінок до збірки на медично-допомоговий фонд.

Сестриці при церкві св. О. Миколая зійшлися по Службі Божій і вибрали колекторок, Анастазію Голіят і Анну Данилишин, котрі пішли по домах і зібрали $22.25, які вислали на руки писарки комітету.

Жертвували по $1: о. М. Насвещук, А. Янушевська, К. Пиріг, А. Тишинська, Е. Гречкосій, Т. Вітка, С. Левицький, О. Мороз, Н. Гладун, Д. Дубик, А. Голіят; по 50 ц.: В. Чуйка, А. Яворська, Й. Якубишин, С. Свиридюк, М. Фицик, Т. Романович, О. Яворський, К. Литвин, Й. Шманько, М. Стахів, Т. Боднар, П. Ґураль, К. Слободзян, М. Кизлик, Г. Цесля, С. Федун, І. Жук, М. Матвієць, П. Дубляниця, А. Данилишин, В. Тимчишин; по 25 ц.: Й. Дембічак, М. Павелко, М. Маркович. Разом $22.25.

Анастазія Голіят.

—o—

ВОДЕРВЛІТ, Н. Й.

На боеву акцію.

Члени Українсько-Американського Ситизенського Клюбу зложили жертву $33 на визволення Рідного Краю. Жертви зложили на річних зборах 14 грудня 1930 слідуючі члени: П. Ковальчик $5; по $2: Й. Савюк, Н. Базар; по $1: В. Галайко, В. Мадараш, Й. Крушельницький, С. Чайковський, В. Вовчук, Д. Демчишак, Я. Вовчко, О. Спяк, Й. Байбер, С. Михасів, Т. Кащак, Н. Семерек, С. Ковальчик, Й. Берник, П. Роганич, О. Мосюк, Н. Древецький, І. Урбан, М. Спяк, В. Футулуйчук, Л. Завіський; по 50 ц.: В. Гобляк, І. Легуняк, В. Дзюмбила, А. Карафанда, М. Завіський, Ф. Васуля; по $1 громадянки: Ю. Атаманюк, Марс. Гелета і гром. Д. Котанський 50 ц.

Всього вислано до краю через Обеднання $35.50.

Петро Ковальчик, Михайло Спяк.

—o—

БАБІЛОН, Л. АЙ., Н. Й.

Збірка на визвольну боротьбу.

Парох з Гемпстед, о. Федишин, відправив панахиду по поляглих укр. героях в боротьбі за визволення Рідного Краю. По відповідній промові о. пароха було переведено збірку, яка принесла 14 дол. 55 цнт.

Ці гроші вислано до Рідного Краю через Обеднання й призначено на визвольну боротьбу.

Т. Зверуха, предс. парохії.

—o—

ЛЕЙТРОБ, ПА.

Жертва на Рідний Край.

Громадянин А. Шуляк переслав через Обеднання 12 долярів збірки на Рідний Край.

—o—

ЛОРЕЙН, О.

Жертва на Рідний Край.

Священик о. М. Левицький переслав через Обеднання $5, дар сербського священика о. Луки М. Шундіча, на визвольну боротьбу Українців зпід Ляхів.

Громадянин Дмитро Колачко переслав 15 дол. 25 цнт. З того на Рідну Школу 10 дол. і на січову пресу 5 дол. 25 ц. Це була збірка на вічу, яку зложили такі особи: по 1 дол.: І. Пінцура, М. Сикута, П. Литвак, о. М. Левицький; по 50 цнт.: В. Картин, С. Радик, І. Ґіль, Н. Фрелик, П. Волянський, І. Баранецький, І. Бігун, А. Кузан, А. Котик; по 25 цнт.: Р. Гащишин, М. Ющишин, А. Мендак, П. Бобрівський, С. Хорощак, Н. Хорощак, М. Шурко, Гр. Дудусь, І. Дідич, І. Дудяк, Т. Кавяк, Р. Бобрівсько, Р. Яжик, А. Гармич, Р. Сикута, К. Вавринець, А. Наконечна, К. Дільна, Н. Тимчук, Д. Ґіль, Д. Бортницький; решту зложили дрібними датками.

—o—

МАНЧЕСТЕР, Н. Г.

На Рідний Край.

Гром. П. Кухар переслав через Обеднання 17 дол 98 ц. Ця збірка призначена так: 10 дол. на Рідну Школу, а 7 дол. 98 ц. на визвольну боротьбу. З коляди прийшло 10 дол., з продажі „Сурми" 3 дол. 98 ц. і збірка на книжочки 4 дол.

—o—

ВЕСТ АЛИС, ВІС.

На Рідну Школу.

У неділю, дня 15. лютого, в Шебоґен, Віс., зібрано на забаві у п. Ф. Михайлишиного від шановних гостей на руки Теодора Барсука на Рідну Школу 18 дол. 50 цнт. Гроші вислано через Обеднання.

Теодор Барсук.

—o—

ПРОВІДЕНС, Р. А.

Щедрівка на Рідну Школу.

Щедрували: Катерина Болюх, Катерина Бойко, Марія Лободяк.

Жертвували: по $1: Гр. Болюх, О. Рекрут, В. Андрець, Д. Рекрут, М. Свідер, Г. Музичук, М. Хоптовий, Марія Мамчак, Анна Брикович, І. Чорний, Р. Ружила, Михамалі, А. Лех, Г. Дулеба, Г. Бойко, Д. Лободяк; Анна Барон 75 ц.; по 50 ц.: І. Ворона, К. Болюх, В. Рекрут (мол.), С. Саска, М. Волійник, В. Ониськів, Г. Лучка, Л. Гумляк, П. Наконіченький, Катерина Рекрут, Текля Онисько, М. Сердинська, Я. Парженчук, Л. Жарська, Ф. Малґовський, Гойда Деп, С. Кимбалюк, М. Шарон, Я. Олійник, Ю. Андрець, В. Хомич, А. Римка, С. Скоробогатий, А. Ковалевич; по 25 ц.: А. Мельник, М. Лаврів, С. Настасовська, Й. Плішка, І. Жарський.

Дрібними жертвами 30 ц.

Разом вислано через Обеднання на Рідну Школу в краю $30.

За Комітет:

Катерина Болюх.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

На Рідний Край.

Товариство св. Петра й Павла, відділ 27. У. Н. Союза, пожертвувало з каси $10 на Рідний Край.

Г. Небесний дав $2 на Край, а $1 на Дім у Львові.

Разом вислано через Обеднання $12.

Ґураль.

ПОВОРОТ ТАРЗАНА.

(46)

Тарзан знову почував себе по старому й полював разом з малпами. Він малпам багато пособляв своїм спритом, ловлючи своїм арканом таку дичину, якої малпи не могли спіймати самі. Малпи почали ліпше й більше їсти та лекше діставати гарну поживу. Вони знову дивилися на Тарзана як на якесь надприродне ество. Нарешті малпи ще раз вибрали його собі за проводаря.

Ще до повороту Тарзана до своїх малп один молодий самець, згідно із звичаєм цих малп, відлучився від них і пішов шукати собі самицю в іншому племени. Тепер він вернувся до своїх малп зі своею молодою. Ставши перед Тарзано, він почав оповідати йому докладно про свою подорож і пригоди. Між іншим він розказав, що бачив багато якихось істот, нібито людей, але більше схожих на малпи, з лицями покритими волоссям. Між ними була самиця якась з білим лицем.

Та самиця була невелика й мала церу значно біліщу ніж навіть Тарзан має. Тарзан слухав його оповідання з великим заінтересованням. А потім почав ще докладнійше розпитувати. Нарешті довідався, що ті потвори були дуже незграбні й не гарні з лиця. Вони мали на руках і на ногах якісь жовті обручки. Одягнені були в шкіри львів, тигрів і леопардів. В руках мали тяжкі короткі киї та гострі ножі. Ходили дуже швидко на двох ногах і видно, були дуже сильними, бо білу самицю несли легко.

На своїх покорчених ногах вони швидко поспішали від берега моря в глибину джунглів. Часами вони бігли на ногах і на руках, як горилі з племени Болґані. Їх бранка була маленька, худенька й мала ясне волосся на голові. Коли вона впиралася й не хотіла йти з ними, тоді вони тягнули її за руки, часами за довге волосся на голові, а часами несли на плечах. Часто її штовхали й навіть били, коли вона дуже противилася їм. Тарзан подумав, чи не Джейні то була?